

Grønlandsk skipan ella loysing!

Undir orðaskiftinum um løgmansrøðuna viðgjörði framsøgumaður javnaðarfloksins Atli Dam rættliga gjølla undirgrundsmálið og boðaði m.a. frá, at javnaðarflokkurin hevði fest tey sjónarmið, sum hann so ofta hevði framført í tinginum, á blað, so sum tey verða prentað her niðanfyri.

Uppskotið byggir á løgtingssamtyktina frá 1975, sum sigur, at málsøkið »Føroya Undirgrund« verður føroyskt sermál, men ein fortreytin fyri at fáa danir at góðtaka hetta, er at tað liggur greitt, hvussu hetta málsøki framvirk verður umsitandi.

Atli Dam segði at byrja við:

Av høvuðsmálum, sum uppi eru, umframt teir álvarssomu figgjar- og búskaparspurningar, er m.a. undirgrundsmálið, sum í komandi árum verður at hava ein hin mest týðandi leiklutin í fø-

greiniliga stóðu javnaðarfloksins og uppskot hansara til loysn:

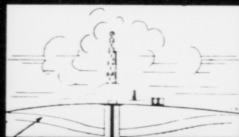
Grønlandsk skipan ella loysing

Danskir stjórnarmenn og Pauli Ellefsen siga í undirgrundsmálinum, at vit bert hava valið ímillum eina grønlandsku rævnisskipan og loysing.

Grønlandsk rævnisskipan merkir, at undirgrundsmál verða viðgjörð av føroysk-danskari nevnd við eins mongum donskum og føroyskum limum og við vektorætti til báðar partar.

Harafurtur merkir hon eitt slíkt býti av møguleikum ágóða úr undirgrundini, at danir fyrst fáa endurgjald fyri stuðulsvæitingar sínar til Føroya og at møguligur ágóði harútyvir verður helvtar býttur ímillum Danmark og Føroyar!

Olja við Føroyar?

1943 settu út í kortið við sínum »Vina- og frælsisbrævi«.

Undirgrundsmálið er stórmál eins og ríkisrættarlaga skipanin var.

Ti er tað einaferð enn javnaðarflokkurin, sum má vísa á gongda leið. Leið sum veitir okkum føroyingum fullar sømdir uttan at seta danir út um ytsitu gátt.

Vit skulu tí samráða okkum til avtalu við danir, sum veitir føroyingum avgerðarrætt viðvíkjandi

agsgagni innan samlaða ríkið.

Tiugu danir og grønlandingar eiga ávis framhjárættindi fram um aðrar tjóðir.

Ríkið eigur framhjárættindi, m.a. sum niðanfyri tilskilað.

Rævni, sum kunnu koma úr føroyskari undirgrund verða trytt, um tey nökta fleiri ferðir føroyskan tørv. Í fægstu før- um vil tað lona seg figgjarliga bert at framleiða til føroyska nýtslu. Til at fáa sín tørv nöktaðan saman við ella aftaná føroyingar mugu danir og grønlandingar eiga framhjárætt sum ríkisborgarar. Ríkið eigur framhjárætt tá føroyskur tørvur er nöktaður.

Til at umsita og vinna burtúrur føroyskari undirgrund krevst hópur av i-løgum. Einkil land — tað veri seg Bretland, Noregi, Danmark, Saudi Arabia ella Kuwait — hevur enn orkað einsamalt at fremja neyðugar iløgur. Tey hava øll leitað út á alheims kapitalmarknaðin og til »multinationalu« feløgin eftir peningi, vitan, handaligheit og evnum til at fara undir setningarnar.

Tá føroysk almenn orka er trytt og tá føroysk privat orka er trytt, og vit saman — undir almennum eftirliti — hava stovnað okkara eigna nationala felag til tryktan av

Norðurlandsk friðarlega á Álandi

Fyrst í august mánaði hittust umboð fyri friðararar frá oyggjum og oyggjabólkum í Norðurlondum í Mariehamn at tosa um felags trygdarpolitisk vanda-mál. Til umrøðu var stóðan hjá Grønlandi, Íslandi, Føroyum, Bornholm, Gotlandi og Álandi.

Framløgur vóru um stóðuna hjá hvørjum oyggjabólki ella oyggj sær, og tað varð á-sannað, at sjálvt um oyggjarnar hvør sær hava serstöðu, eru eisini nógvir spurningar, sum ganga aftur alla-staðni, og tí kann samstarv um at loysa felags spurningar hava týðning.

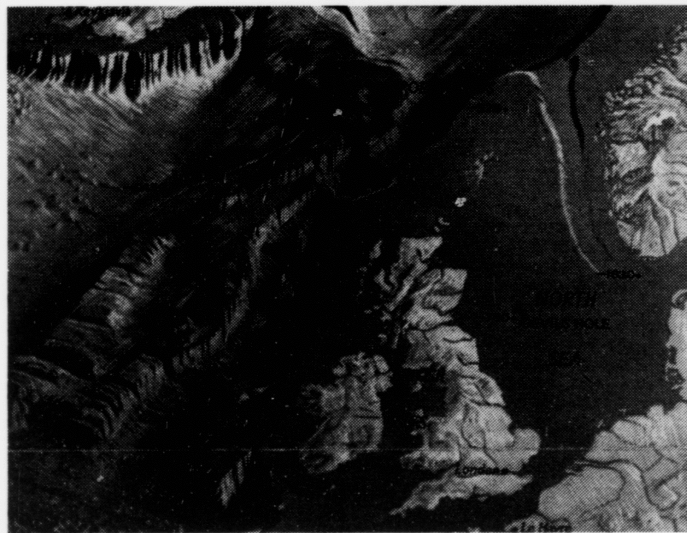
Við tí í huga, at oyggjar hava stóran hernaðarlaga týðning, varð stórus dentur lagdur á at lýsa ta strategisku stóðu, tær umboðaðu oyggjarnar hava. Øll tóku undir

við tankanum um at lýsa Norðurlond sum kjarnorkufriðt øki.

Í hesum sambandi varð stóðan hjá Álandi, sum í 1921 varð lýst at vera avvápnad øki og uttanveltað til allar tíðir, tikin fram sum møgulig fyrmynd hjá øðrum oyggjum og oyggjabólkum í Norðurlondum.

A fundinum varð eisini lagt fram uppskot um at stovna friðarmiðstöð í Álandi. Norðurlandskar friðararar og Álands fredsforening hava fyrr skotið upp at stovna friðarmuseum ella -miðstöð í Álandi. Ein tilik friðarmiðstöð átti at lagt høvuðscentin á uppvenjing, verið granskinarmiðstöð og skipað fyri skeiðum í friðaruppvenjing fyri lærarar, fólk sum starvast við fjølmiðlarnar, listafólk, politikarar o.o.

Framhald á síðu 4

oyiskum politikki og í dansk-føroyskari samvinnu.

At hendan samgongan fór at skaða málið, var væntandi tann dagin, teir innanhýsis valdu eina nevnd við tveimum — ja heldur trimum — ósam-einiligum sjónarmiðum, sum tey, Pauli Ellefsen, Jógván Sundstein og Hilmar Kass umboða. Ti komu sjálvsagt heldur ikki veruligar samráðingar igongd við danir um málið, og uttan slíkar fæst eingin loysn.

Tá málið er so týðningarmikið, skal eg lova mær at viðgera meira ná-

Hvat loysing merkir og ber í sær vita vit øll!

Føroya Javnaðarflokkur góðtekur hvørki loysing ella rævnisskipan eftir grønlandskum mynstri.

Vit vísa tí valinum, sum Pauli Ellefsen og danskir stjórnarmenn seta okkum, burtur.

Sjálvandi finnast aðrir møguleikar í at velja. Tað funnst tað eftir heimsbardagen, hóast sambandsmenn og Knud Kristensen søgdu, at valið stóð ímillum loysing og stjórnaruppskotið. Annar møguleiki var í 1948 heimastýrisskipanin, sum javnaðarmenn longu í

tí sum skal henda við undirgrundini — ger málsøkið Føroya Undirgrund til føroyskt sermál — hetta merkir, at vit hava rætt til at taka allar avgerðir um nær nakað skal setast í verk, hvat skal setast í verk, og hvussu hetta skal umsitast. Og umsitingina skulu vit sjálvir greiða so langt, vit orka.

Men avgerðirnar skulu takast við teim nátturligu skyldum, vit hava mótvegis donskum-grønlandskum áhugamálum í hesi sök. Skyldum til at »forvalta« eisini út frá mest møguligum samfel-

møguligum náttúruríki-dømi í undirgrundini, kunnu vit fyrst leita saman við almenna orku í Danmark og almenna orku í Grønlandi, síðan

við privaten danskan og grønlandskan kapital, aðrenn vit fara út á alheims kapitalmarknaðin eftir restini.

